

BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

Iese odata in septemana: DUMINEC'A.

<p>PRETIULU ABONAMENTULUI: Pentru Austro-Ungari'a pe ann . . 5 fl.—er. " " " " 1/2 ann 2 fl.50er. Pentru Romani'a si strainetate pe ann 14 fr. " " " " pe 1/2 a. 7 fr.</p>	<p>PRETIULU INSERTIUNILORU: Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu cam 150 cuvinte 3 fl.; pana la 200 cuvinte 4 fl.; si mai sus 5 fl. v. a.</p>	<p>Correspondentiele sè se adreseze la Redactiunea dela „Biseric'a si Scól'a.“ Èr banii de prenumeratiune la „TIPOGRAFIA DIECESANA in ARAD.“</p>
---	--	--

Èrasi in cestiunea infientiării unui gimnasiu romanescu in Aradu.

Bagu seam'a, asia ne-a fost serisu nóue romani-
loru in cartea sortii, cá de câte ori vomu fi chiamati
a face câte unu lucru mai insemnatu — sè-se gasésca
totdeun'a cu cale din câte o parte, seau alt'a, cá mai
nainte de tóte se-ne aruncàm unulu altui'a in facia
vorbe mai blande, seau mai aspre; si numai dupace
ne vomu fi saturatu de vorbe, se-ne vina la toti,
minteá cea buna,“ si sè-ne apucàm si de fapte.

Nu-i vorba, acésta minte ne vine ea totdeun'a.
Din nefericire inse s'a intemplatu pré de multe ori,
cá acésta „minte buna“ se fia „minteá romanului
cea de pre urma.“

Intre impregiurarite grele, in cari traimu astadi,
eram mai multu cá siguri, ca in o cestiune vitala
pentru poporulu romanu din aceste pàrti, cum este
infientiarea unui gimnasiu romanescu in Aradu — vomu
fi sentiti de a mai trece prin acestu nefericitu procesu.

Se vede inse, ca nu s'a potutu alcum. Asia a
fost se fia, cá se cetimu in nrulu 59 alu „Lumina-
toriului“ o corespondentia, datata din Arad, in carea
unu romanu cu carte „ataca“ infientiarea unui institutu,
menitu a inlesni romanului, cá se invetie si elu mai
multa carte romanésca.

Facia de unu astfelu de „atacu,“ era neaperatu
deterinti'a nóstra, cá se ne ridicàm vocea, si se a-
retàm, ca funeste consecintie póte se aiba pentru a-
césta vitala cestiune si pentru poporulu romanescu o
astfelu de procedere necualificabila. Numai acést'a a
fost uniculu motivu, carele ne-a indemnatu a scrie
cele publicate de noi in nrulu 22 alu acestei foi.

Totu aceea ce am disu in acelu articlu, a
fost scrisu la adres'a corespondentelului. In conside-
rarea inse, ca ceea ce s'a scrisu in „Lumina-
toriulu,“ este si remane unu documentu negru pre albu,
carele se póte intrebuintiá de sus si de jos contra
infientiării unui gimnasiu romanescu in Arad — era
pré naturalu, cá se-ne esprimàm mirarea, cum de

onorabil'a redactiune a „Luminatoriului“ a publicatu
acea corespondentia fara nici o observare din partea sa.

Eram detori a face acést'a, pentruca — asia s'a
deprinsu lumea a vedé si a gandí — o opiniune, pu-
blicata de unu corespondentu intr'unu diurnalu fara
nici o observare din partea redactiunei, numai este o
parere individuala a unui omu, ci prin form'a publi-
cării, lumea tiene, ca este opiniunea diurnalului.

A fost se vede de ajunsu acésta nevinovata ob-
servare din partea nóstra, pentrucá onorabil'a redac-
tiune a „Luminatoriului“ se revina la cestiune, si se
publice o „rectificare.“

Sunt multe cele publicate in acésta rectificare la
adres'a nóstra, la adres'a aradaniloru si infine la
adres'a gimnasiului infientiandu.

Intrens'a este inse verb'a de o scóla media ro-
manésca. Astfelu fiendu lucrulu nu suntem, si nu
potem fi dispusi a-ne dimate in polemii personali, si
trecendu preste unele si altele de acésta natura. ne
marginimu a inregistrá si a-ne ocupá numai de cele
publicate in partea din urma a acelei rectificári, ca-
rea cu privre la meritulu cestiunei serie urmatórele :

„Loiali si leiali asemenea am fostu, suntemu, si vom
fi totdeun'a fatia de Dniile loru (dnii din Arad) si fatia de
intreprinderile loru culturale-nationale, ii-rogàm se fie si
Dle loru totu asia fatia de ale nóstre si de interesele nó-
stre, cari trebuie se fie si ale diecesi. Dechiaràm francu,
cumca specialu la gimnasiu am avé pareri opositionale, dar
ni le am oprimatu, tocmai pentru a nu face greutáti. Si
le avemu, pentru cá dieces'a n'are interese numai in Arad.
Pentru cá prin aglomerarea tuturoru productelorú sale in
Arad, in cuibulu, ce in alte privintie e putredu, nu va
satisface pe deplinu intereselorú diecesi; si pentru cá,
daca dieces'a Aradului are interesu a ne tiené si pre noi,
pre cesti de din cóce de Muresiu, legati pentru totdeun'a
la altariu se, atunci ea trebuie se recunósca, ca are si
datorintie de implinitu si in aceste parti, si trebuie se-si
manifesteze, macar numai o simpla vointia intru implinirea
datorintielorú sale, apoi trebuie s'o faca acést'a cât mai in
graba, cáci la din contra pe di ce merge totu mai multu
si mai tare se inradacineza credinti'a in „oile sufletesci“
d'aici cá ele nu suntu „turn'a cuventatória,“ ci numai

turm'a buna de malsu si de tunsu. Am scapatu de la serbi, pentru — a fi predati — putragaiului nostru.

Aici oile cele mai bune au inceput a peri de calbaza, ca a buna-óra pe la B. Comlosiu, si dieces'a nu le da nici o medicina, pana cand in putragaiulu din Arad se asiédia tóte, dar de faptu vedemu, cá nici nóuele si tinerele mladitie nu potu dá viétia nóua putredului trunchiu vechiu. — —

Éta esemplu, cauza, motivu pentru cari nu potem fi intru tóte de acordu cu „trunchiulu“; pentru cari ne rezervam dreptulu — chiar si contra placerii cutarui domnu — d'a avé si d'a ne esprime si parerea nóstra.“

Ei bine, dupace am cetitu acésta „rectificare“, publicata in „Luminatoriulu“ ne-am pusu intrebarea, ca ce am facutu noi, cand am scrisu si publicatu articlulu din numerulu 22 alu acestei foi pentrucá onorabil'a redactiune a „Luminatoriului“ se gasésca de cuviintia a-ne gramadí cu atâtea epitetes, si se ne faca nóue, si diecesei acésta lectiune?

Cá se nu gresimu, si se-ne potem dá respunsulu nimeritu la acésta intrebare — am cetitu si rescetitu de nou atát cele scrise de noi, cât si „rectificarea“ publicata in „Luminatoriulu.“ N'am potutu ajunge inse la altu resultatu, decát ca noi prin acelu articlu ne-am implinitu o detorintia facia de biserica si poporulu, carui'a servim.

Se nu trecemu inse pré iute preste acésta intrebare, si cá se fia lumina destula, se ne dâmu séma inaintea publicului asupra modului, cum am ajunsu noi la acestu respunsu :

Cand in sinodulu eparchialu aradanu la anulu Domnului 1882, s'a pusu pre tapetu cestiunea infientării unui gimnasiu romanescu in Arad, — asia scim noi, ca erá representata intréga dieces'a, si anume intregu clerulu si poporulu, care apartiene acestei diecese, atát din părtille de dincóce, cât si de dincolo de Muresiu. Ei bine, toti ómenii, cari venisera aici, ca printrensii se vorbésca dieces'a — si intre acesti'a, ne aducemu bine aminte, si onorabilulu scrietoriu alu „rectificării“ din „Luminatoriulu“ — au votatu intr'unu glasu si purcediendu din un'a si aceaesii inima romanésca memorabilulu conclusu, prin carele in unanimitate s'a decretatu infientierea unui gimnasiu romanescu in Aradu.

Trei ani au trecutu de atunci, si in acestu restimpu nu s'a gasitu nimenea, carele se vorbésca, séu se scria celu mai micu cuventu contra acestui votu unanimu alu bisericeii.

Anulu ncest'a s'a pusu de nou in discussiune cestiunea gimnasiului in sinodu; si sinodulu, ca si organulu, prin carele vorbesce nu Aradulu, ci *intréga dieces'a*, a luatu in unanimitate conclusulu, cá „cuventulu trupu sè se faca,“ si respective sè se intreprinda cele de lipsa, cá inca in tómn'a anului cuventu sè se deschida prim'a clasa gimnasiala.

Consistoriulu, ca organulu executivu alu diecesei, si mandatariu alu sinodului si-a facutu si elu detorinti'a la timpu, — si cand cestiunea s'a substernutu in sensulu legii regnicolarie guvernului tierii pentru

luare la cunoscintia, si respective cand cestiunea a ajunsu in stadiulu celu mai delicatu, — atunci vine unu omu de aici din Aradu, si ne spune pre canalulu „Luminatoriului,“ ca nu este trebuintia, ca sè se infientieze unu gimnasiu romanescu in Aradu, si sinodulu lucrá multu mai practiculu, daca decidea sè se infientieze alumnee.

Ei bine, daca acestu omu ar fi avutu bune intentiuni facia de biserica, si facia de promovarea intereselor culturali ale poporului nostru — de siguru ar fi venitu de multu cu vorb'a, seau cu scrisórea s'a, si ar fi aretatu sinodulu si lumii, ca „nepracticulu“ este sinodulu, cand se ocupa a face unu gimnasiu romanescu in Aradu, si nu se ocupa, cá se infientieze alumnee. Sinodulu eparchialu, daca ar fi auditu, seau vediutu, argumentele corespondentelului din „Luminatoriulu,“ nu ne indoimu, ar fi studiatu de siguru, si ar fi cantaritu bine acele argumente. Daca le-ar fi aflatu de bune, practice, seau dóra singure mantuitórie, sinodulu, asia credemu noi, le-ar fi primitu; seau in casulu contrariu le ar fi respinsu, si ar fi urmatu calea, pre carea a apucatu. Ori le ar fi primitu, ori nu ar fi primitu aceste sfaturi, unu lucru sta, si anume ca sinodulu ar fi fost luminatu la timpu si din acésta parte.

Timpu de mai multi ani acestu omu n'a disu nici unu cuventu contra acestui votu unanimu, dupa densulu „nepracticulu“ alu sinodului. A venitu numai acum cu doctrinele sale, si anume chiar intr'unu timpu, cand intre grelele impregiurări ale vietii actuale — pareerea densului se póte privi de o denunciare formalá insus si in jos, si cand acésta parere se póte folosí de argumentu in contra infientiarrii unei scóle medie-romanesei in Aradu.

Acést'a fiendu starea lucrului, óre se nu fimu avutu noi dreptate, cand in nrulu 22 alu acestei foi am dechiaratu, ca o astfelu de procedere, provenita din unu spiritu orbu de opositiune a tout prix, este unu „atacu“ contra dorintiei unanime a bisericeii si unu „atentatu“ in contra scólei!

* * *

Lamuritu fiendu, credemu, din destulu punctulu nostru de manecare in acésta cestiune — se trecemu mai departe :

Onorabilii nostri confrati dela „Luminatoriulu“ ne spunu in acea rectificare, „cumca specialu la gimnasiu si densii aru avé pareri contrarie; dar si-le au oprimatu tocmai pentru a nu face greutáti. Si-le au (aceste pareri contrarie) pentruca dieces'a n'are, interese numai in Aradu.“

Ne-a surprinsu acésta dechiaratiune, si marturisim, ca nu o intielegemu. Nu intielegemu, cum ar poté avé onorabilii nostri confrati dela „Luminatoriulu“ „pareri contrarie specialu la gimnasiu,“ cand scim, ca densii tienu atát de multu la scóla, si cand bine ne aducemu aminte, ca chiar onorabilulu dnu scrietoriu alu „rectificării“ din cestiune in calitate de depu-

tatu sinodalu si representantu alu unui cercu din Banatu a votatu cu bucuria conclusulu, luatu de sinodulu nostru eparchialu la anulu 1882, prin carele s'a decretatu infientiarea unui gimnasiu romanescu aici în Arad.

De acea orice ar contiené „rectificarea“ din cestiune, noi nu credemu, si nu putem crede, ca densii se fia inontra gimnasiului infientiandu. Acea „rectificare“ nu este altcev'a, decât de buna seama numai eflusulu unei grabe, precum la capetulu ei ne spune însasi onorat'a redactiune.

Dá, si noi dicemu, intoema cá si onorabilii confrati dela „Luminatoriulu,“ ca dieces'a nu are interese numai in Aradu; ci are interese facia de tóte pàrtile, din cari se compune.

In scientia se fia inse tuturoru, pre cari ii-pri-vesee, ca chiar pentru a-se poté satisfice intereseloru tuturoru acestoru pàrti — încât adeca este astadi posibilu — *dieces'a intréga, nu Aradulu,* a aflatu, ca este bine, cá gimnasiulu sè-se infientieze aici in Arad, — cá cu chipulu acest'a se póta satisfice de o potriua intereseloru culturali ale tuturoru partiloru, si anume atât ale banatieniloru, cât si ale aradaniloru si ale bihoreniloru.

Cu unu punctu alu diecesei trebuiá sè-se faca inceputulu. Si banatienii, aradanii si bihoreni intruniti cá biserica in sinodulu eparchialu intr'unu singuru glasu au aflatu, ca bine este, cá sè-se incépa cu Aradulu.

Puternice motive au vorbitu de siguru pentru luarea acestui conclusu unanimu.

S'a constatatú adeca, ca mai multu, mai putien, dar mai intregu poporulu din diecesa gravitéza in a-facerile sale aici in Aradu, si in urmare mai cu inlesnire si-va poté tramite poporulu nostru aici in Arad prunciú la scóla. De alta parte aici in Aradu este si institutulu pedagogico-teologicu, pentru a carui intarire si ridicare propriamente s'a decretatu infientiarea gimnasiului. Aici avem degiá localitáti corespundietórie, avem recuisitele scolastice necesarie, aici este administratiunea centrala a diecesei, aici apoi mai dispune dieces'a si de alte medilóce, cari tóte inlesnescu infientiarea si sustienerea unui gimnasiu.

In scientia se ne fia mai departe la toti, ca chiar acei ómeni, cari au luatu caus'a la inima, si cari lupta pentru esecutarea acestui votu unanimu alu diecesei, au in acelesi timpu si totu in aceeasi mesura in inim'a loru interesele culturali ale poporului din tóte pàrtile diecesei; si suntem siguri, ca precum au lucratu acesti ómeni anii trecuti la infientiarea unei scóle populare superióre in Pecie'a, si precum lucra acum la infientiarea unui gimnasiu in Arad, — tocma asia vor lucrá, si vor luptá acesti ómeni, cá cu ajutoriulu lui Ddieu sè se infientieze astfeliu de scóle si in alte locuri centrale din diecesa.

Tóte acestea credemu noi, ca se vor poté, si se potú face, tocma asia precum s'a facutu si cele ce

s'au facutu pana aci, daca intruniti in unu cugetu si in o sentire vom fi cu totii pre acestu terenu, precum intrunita si in unu singuru glasu a fost dieces'a atunci, cand a decretatu infientiarea unui gimnasiu romanescu in Aradu.

Daca inse vomu urmarí calea, pre carea a apucatu corespondentulu „Luminatoriulu,“ seau lu-vomu secundá numai pre acest'a, — de ce se ne ferésca Ddieu bunulu — atunci nici odata nu vom poté merge inainte pre terenulu culturai nóstre nationali; pentruca scól'a nu se póte face si sustiené nici prin ura, nici prin resbunare, ci numai prin dragoste fratiésca si colucrare comuna a tuturoru.

Credemu, ca nu este trebuintia, cá se mai spunemu, ca astadi, asia este timpulu, numai astfeliu vom poté merge inainte, daca vom grijí, cá se inmultimu si intarimu scólele nóstre; ér acést'a o vom poté face, daca vom mai lasá din prejudetiele de locu si de provintia, si ne vom priví numai de ceeace suntem: de fii ai unei'a si aceleasi nedespartite natiuni.

Am scrisu acestea nu pentru ca am fi fost condusi de „nervositate,“ seau de „siovinismu,“ nu „condusi de marime seau de potentia majora,“ precum afla de cuviintia a-ne imputá „Luminatoriulu;“ ci pentruca astfeliu semtimu, si astfeliu vedemu, ca ceru interesele bisericeii si neamului romanescu.

Acele epitete numai atunci credemu noi, ca nis'ar nimerí, cand am voi, cá se dirigemu noi lumea, precum se incérea a face corespondentulu „Luminatoriulu,“ nici decât nu ni-se potrivescu inse atunci, cand noi ca si in casulu de facia nu facemu alt'a, decât cá simpli gregari, aperàmú, si staruimu a-se esecutá conclusele sínódeloru eparchiali.

Daca pentru acésta tienuta, meritàmú, seau nu condamnare, va scí apretiúí mai bine, decât noi publiculu romanu, care tiene la biseric'a si institutiunile ei positive.

Ceea ce avem noi de a mai adaoge, este ca intarindu-se scólele nóstre din Arad, acésta taria se va cunósce si semtí de siguru in celu mai apropiatu timpu in tóte partile diecesei.

Cuventu parlamentarú in contr'a pedepsei de mórte.

pronuntiatu de Vartolomeu Szemere in diet'a Ungariei, la 15. August anulu 1843.

tradusu de I. Goldisú.

Cestiunea pedepsii de mórte eu inca o alesesemu odinóra de obiectu alu meditatiuniloru mele; inse dupa cele ce s'au spusu degiá aici, si dupa pusetiunea ce ocupu eu ca notariu in acestu locu, unde mai multu se cuvine si se recere a fi cu atentiune, de cât a graí, — a-si fi tacutu, daca deputatulu Sepesiului, cu atât'a tactu si energia nu ar aduce acést'a cestiune pe terenulu pracsei; daca nu ar avé densulu celu mai puternicu argumentu in aceea, cá *nici in Europ'a nici afara de Europ'a nu esista legislatiune, carea se fia stersu pedéps'a de mórte*; daca din giurstarea ca acést'a specie de pedépsa pretotindenea

susta, nu s'ar vedé densulu a deduce: că, de órece ea susta; susta pretotindenea si din vechime: intru adeveru ea e necesaria; va se dica, daca DS'a nu ar aperá pedéps'a cu antecitatea ei. Dar eu intrebú pre deputatulu Sepesiului, că aceea ce susta, este óre criteriulu propriei sale necesități si legalități?

Dupa acestu rationamentu tirani'a in cumpen'a anticității cu o miie de graduri e mai legala si mai corespundietóre decât sistem'a reprezentativa; atunci legile lui Draco sunt mai bune decât a-le lui Solon, căci sunt mai vechi; astfeliu bancele de tortura ar trebuí folosite si acuma; astfeliu idololatri'a ar trebuí se o preferimu facia de crestinatate; astfeliu deputatulu Sepesiului nainte cu mii de ani, cand pedéps'a de mórte inca nu a fostu aplicata, erá se fia unu mare luptatoriu in contra pedepsii de mórte, pentrucá acést'a ar fi fostu nóua, si éta densulu acuma se scóla intru aperarea ei, pentruca e vechia.

Nainte inse de ce a-si merge mai departe pe urm'a argumentelor deputatului Sepesiului, voiescu a desemná terenulu pe care mi voui luá pusetiune; — *celu ce pune bine intrebarea, a resolvit'o deja de jumetate.*

Pedéps'a dupa mine — are dóue base de dreptu.

Antei'a basa este *crim'a comissa*; si din acést'a vine intrebarea: óre esista crima, carea merita din partea judecatoriului omenescu mórte? si de órece pedéps'a nu e alt'a, decât lipsire de unu bine, óre este viéti'a unu asia feliu de bine, care asemenea altoru bunuri, póte fi obiectulu pedepsiei?

Cealalta basa de dreptu este *libertatea si pacea*, séu sustinerea stării legale a societătii; din acést'a vine intrebarea: că óre libertatea si pacea sociala potu sustá si fara de pedéps'a de mórte? Petruca daca ar si fi crima, care ar meritá mórte, si daca s'ar si poté luá viéti'a chiar asia ca si ori care alt bine, pedepsirea nu ar fi legala, daca nu e necesaria totodata pentru sustinerea stării legale a societătii.

Prim'a intrebare e totu un'a cu acést'a: *este ea legala*, a dou'a e cu acést'a: *este ea necesaria* (scopului corespundietóre)?

Eu nu aratu aci lips'a legalității, pentruca acést'a ar conduce in o regiune mai abstrasa a sciintiei, totusi atingu aceea: că numai omulu posiede personalitate, că viéti'a e darulu lui Ddieu, si demandatiunea „*se nu ucidi*” nu suferé esceptiune; că numai viéti'a este unu ceva, ce nu se póte suspinde asia, ca se nu incete pentru totdeun'a, că precum singurateculu asia si statulu numai in aperarea de sine póte se omóra; aperarea de sine a statului inse in contr'a singuratecului nu póte avé locu, ci statulu atuncia se afla intr'o stare ce pórtá reshelu; — am se observu că acésta inviolabilitate a vietii chiar Principii ar trebuí se o propage cu cea mai puternica voce, pe langa tóte, că densii ca Principii stau de asupra tuturor'a, si ca ómeni intr'unu rendu cu toti; căci viéti'a li este mai inviolabila, decât corón'a loru; aceea si-are originea dela Ddieu, acésta dela ómeni; santieni'a corónei e imitata, a dreptului de viéti'a e originala.

Daca popórele ar fi invetiatu dela inceputu a respectá acestu dreptu, ce din partea tiranului numai facia de coróna s'a observatu, acelu advocatu generosu intru aperarea lui Ludovicu alu XVI nu ar fi strigatu poporulu francesu in zadaru, că daca viéti'a lui, a regelui, nu ar fi neviolabila si santa, de siguru este neviolabila si santa viéti'a omului.

Esista dar asia crima, carea merita mórte din partea judecatoriului? Nu esista; pentru că viéti'a e unu bine nealienabilu, pentruca omulu nu posiede cunóscere lamurita si deseversita nici despre intentiunea faptuitoriului, carea e laturea subiectiva a crimei, nici despre legile morale

violat, carea e laturea obiectiva a crimei; si daca esista casu, in care omulu nu e demnu de viéti'a, acél'a obvine acolo, unde aceste dóue laturi a-le crimei au ajunsu gradulu celu mai mare, va se dica: unde se afla deplin'a coruptiune morala. Si aci póte óre judecá altulu cineva, de cât celu Atotputernicu? Óre dupa dreptatea eterna judeca Legiuitorii pamentesci, cand intr'o provintia se pedepsesce cu inchisóre crim'a, carea in vecinatate trage dupa sine pedéps'a de mórte?

Deosebirea intre noi si intre partinitorii pedepsii de mórte este aceea, că ei asia graiescu catra criminalistu: nu meritedi viéti'a, asia dara voui se te lipsescu de ea; astfeliu ca si cand ar fi Ddiei, pana cand daca s'au insielatu, nu potu se redee viéti'a; ér noi asia graimu catra acél'a: nu meritedi libertatea, te incarcerezu: astfeliu judecamu ca ómeni, pentruca daca gresimu, i putemu redá libertatea.

Cealalta intrebare: óre e necesaria pedéps'a de mórte din privinti'a sustinerii libertătii sociali si a păcii? Eu dicu că nu, fia din motive psihologice, fia din istorice;

Toti ómenii din lume se potu deosebi in trei clase.

Cea dintaiu clasa o facu acei'a, la cari inclinatiunea animalica si patim'a in continuu, séu din momentu in momentu domnesce neimpedecatu preste intielegere si moralu.

Facia de acést'a clasa este zadarnica pedéps'a de mórte, pentru că nu e de ajunsu; dar aci nu ajunge tóta pedéps'a din lume, pentru că celu ce se pedepsesce pentru patima, acél'a in acea clipita e nebuinu, si in asemenea casu omulu nici nu judeca nici nu se teme.

A dou'a clasa o dau acei'a, la cari patim'a si moralitatea stau in ecilibriu, si interesulu, giurstarile facu pre un'a séu pre alt'a preponderanta.

Facia de acesti'a pedéps'a de mórte parte e de prisosu, pentrucá daca póte avé locu si e sigura pedéps'a, atunci nu esista crima, de carea se nu se inspaimanteze prin inchisórea pe viéti'a; parte nedeajunsu, pentruca daca credu ei, că nu vor fi descoperiti, facia de acei'a tóta pedéps'a e ca si cand nici n'ar esistá.

A trei'a clasa o forméza acei'a, la cari potestatea domnitóre e moralulu, pre cari numai necesitatea, d. e. aperarea de sine póte misie'a se comita crima; scimu inse, ca unde obvine estrem'a necesitate, acolo nu are locu imputatiunea, si fara de acést'a nu esista crima; in urmare aci pedéps'a de mórte e netrebuintiósá, pentru că e neaplicabila.

Si acuma trecu la terenulu, — pe care deputatulu Sepesiului se misca cu deosebita placere.

Istori'a ni arata, că stergerea pedepsiei de mórte nici cand de locu n'a trasu dupa sine sporirea crimeloru; că moralulu popóreloru nicairi si nici cand n'a devenitu mai reu pe langa legi blande, decât ce a devenitu pe langa cele crudele, m'a chiar din contra, pe cât s'au nobilisatu pedepsesele, cu ele totodata s'au nobilisatu si ómenii; de órece e dreptu, că umanisandu-se pedepsesele, se va umanisá poporulu.

Dela inceputu se póte vedé in ómeni nesuinti'a contr'a pedepsii de mórte.

Herodot amintesce despre Sabaeo, regele Egipetului, carele stergendu pedéps'a de mórte, pre criminalisti ii a intrebuintiatu la lucru in pregiurulu Nilului, si poporulu sub domnirea densului a fostu in linisce si fericire. — Strabo anumesce dóue popóre intre muntii Caucasului, dintre care unulu a avutu legi crudele, celalaltu n'a cunoscutu pedéps'a de mórte, si la acela au fostu crimele mai dese éra la acést'a mai rare.

La Rom'a in urm'a legiloru celoru crudele ale Decemviriloru s'a adusu *legea porcia*, dupa care pre unu cetatianu romanu n'a fostu iertatu a-in condamnă la mórte;

si in decursulu celoru 250 de ani, in care a sustatu acést'a lege, s'au comisu in Rom'a cele mai putiene crime; de aceea esclama Cicero cu atât'a estasu: „O nomen dulce libertatis, o jus eximium nostrae civitatis, o lex Porcia!“ La Atenieni deja a peroratu Diodot in piatia contr'a pedepsii de mórte, precum si Cesare mai tardiu in Rom'a.

Er in Angli'a Alfredu celu mare a restrinsu pedéps'a de mórte numai pentru casulu de *lesa Maiestate*, si cetatienii sub domnirea lui atât de asigurati au traitu, in cât dupa espunerea unui istoriografu din acelu timp, copilulu cu pung'a plina in mana a potutu calatori tóta tiér'a fara primejdia. Si Penn, umanulu creatoriu alu Pennsylvaniai in secolulu alu XVII, óre nu a lapadatu legile cele crudele ale tierii matre, si restringendu pedéps'a de mórte numai la ucigatoriulu precugetatu, n'a traitu acea provincia in decursulu aloru 35 de ani in asia linisce, ca si insasi Angli'a, unde cu sutele se osendéu la mórte? Au Elisabet'a n'a guvernatu colosalulu imperiu rusescu 20 de ani fara pedépsa de mórte, si nu e destulu de mare esemplu alu Ecatarinei a II-a, carea prin lege a stersu acést'a pedépsa la unu poporu semiselbaticu, si acést'a lege afara de casulu perderii unui telhariu insurginte, a observat'o fidelu pana in fine? Apoi cand Leopold in Toscan'a 20 de ani n'a aplicatu pedéps'a de mórte, óre sporitu-s'au crimele? Nici decát, m'a din contra s'a intemplat, ca tóte inchisorile din tiér'a densului au devenitu góle, si in urmarea acestoru rezultate a stersu elu la anulu 1786 prin lege pedéps'a de mórte, enunsiandu in introducerea codiciei sale, cumca inblandirea pedepseloru, imbinata cu o ingrigire acurata intru prevenirea crimeloru, cu o grabire mare intru pedepsirea adevertiloru criminalisti, in locu se fi sporitu crimele, le-a imputienatu pre cele mai mici in modu strabatatoriu la ochi, si a fórté raritu pre cele cumplite. —

Ce e mai multu, unu guvernatoriu anglesu inca si in Ostindi'a a agitatu din principiu dela 1804—1811 fara se-si fi atrasu pedéps'a de mórte.

Intréba deputatulu Sepesiului: de unde vine dara, cá stergerea ei generala pana acumu pretutindenea a ramasu numai incercare? Intréba elu: este cá restituirea ei nu dovedesce alta, decát cá ca n'a potutu se lipsésca? Afirmá demnulu deputatu, cumca de órece nu e stérsa in provinciele vecine, nici la noi nu se póte sterge, cáci ucigatorii ni ar inundá patri'a?

Eu inse din contra intrebu: cá óre in tierile amintite fost'a cauza de a restitui pedéps'a de mórte? Pentru ce s'a restaveritu in Pennsylvania? Pentru cá a silit'o tiér'a matra prin fortia. Pentru ce susta éra si in Rusi'a? Pentru cá dela posomorit'a privire a Autocratului a depinsu a o sterge si éra si a o restitui. Dar precum s'a facutu incercarea stergerii pedepsii de mórte in Toscan'a cu fórté multa circuspectiune legislatórica si cu o pregatire deplinu conglasuitoare, asia se póte si e de mare interesu aici a scí, cá óre fost'a cauza de a o restitui.

Eu cutezu a spune deputatului Sepesiului, cá n'a fost; si de órace faptele altcum stau, decát cum le a insiratu demnulu deputatu, me provocu la insasi ordinatiunea revocatóre.

La anulu 1795, se aduce inainte cá cauza a revocarii: anteu, cá totusi se afla criminalisti, carii neputendu-se readuce la calea moralitatii prin blandetie, abuséza de ea. Dar giurstarea cá totusi sunt criminalisti, óre nu ar justificá ori-ce pedépsa, si óre nu e siguru, cá de aceea pururea se vor aflá intr'unu numeru óre-care? Dupa acestu period óre impucinatu-s'au crimele? Tocmai nu, cáci au ramasu in numerulu de mai nainte, ma s'au sporitu.—

De a dóu'a cauza se spune: cá de óra-ce numai in Toscan'a s'a stersu pedéps'a de mórte, criminalistii s'aru retrage acolo din provinciele vecine, chiar acelu principiu, care si deputatulu Sepesiului si-l'a staveritu in discursulu seu. Dar déca legile penale in tóta Europ'a trebue se stea pe acela-si gradu alu rigórei, asia déca tortur'a, rót'a (pruso-regésca) e unde-va in usu, óre nu trebue sè se usiteze pretotindenea? Si cum póte fi, cá dela 1786—1795, pana cand adeca in Toscan'a a fost stérsa pedéps'a de mórte, nici unu omoru nu s'a comisu de straini, si in anulu 1797 numai decát nóue insi s'au detienutu pentru omoru? Óre in acestu evenimentu nu prevede deputatulu Sepesiului resbunarea séu batjocur'a acelu principiu? N'a fost dar cauza, pentru de a se restitui in Toscan'a pedéps'a de mórte; s'a restituitu, pentrucá s'a indepartatu Leopold, ocupandu altu tron; s'a restituitu, cáci a eruptu revolutiunea francesca, cand prin Principi ii cuprindeau fiori, — si scimu cá fric'a si-ia refugiu la crudelitate ca si la putere.

Dar de unde provine, cá in Belgiu dela 1796 trecutatu s'a imblanditu sistem'a penala, cá între 1829—1834, din principiu nu s'a aplicatu pedéps'a de mórte, si totusi registrele oficióse ale arestantiloru, si cele de crime ni arata evidentu, cá numerulu crimeloru si chiar a crimeloru de omoru din anu in anu a scadiutu? De unde mi-vor esplicá mie partinitorii pedepsii de mórte aparinti'a, cá in Angli'a dela 1829 pana la 1840 dupa tabelele autentice parlamentari, numerulu aceloru crime, despre care poporulu a fostu siguru ca regimulu le va agratiá, séu care prin lege au incetatu a fi de mórte, au scadiutu; pana cand in aceasi tiéra, la acelasi poporu, in acelasi timp, între aceleasi giurstari, numerulu altoru specii de crime preste totu a crescutu, si a crescutu si alu acelor'a, a caror'a faptuitori de siguru au trebuitu sè se pedepsésca cu mórte? Daca efectulu pedepsii ar aterná dela crudelitatea pedepsii, — precum afirmá cei de parere contraria, ar fi trebuitu se urmeze tocmai unu rezultatu contrariu.

Permiteti-mi on. casa, de órece nu potui a nu respunde deputatului Sepesiului, se mai potu face unele observari, si deosebi se spunu, incát corespunde pedéps'a de mórte acelu principiu si posiede insusirile care trebue se le aiba tóta pedéps'a in mesura mai mare séu mai mica.

Pedéps'a de mórte e *personalá*, pe langa tóte, cá batjocur'a ei se estinde si asupra consangeniloru celui pedepsitu cu mórte.

Dar in directiunea si *in rezultatele ei este nemoralá*, pentru cá s'ar poté enará tristecele urmari a-le privirei executiunei de mórte, bunaóra ca si ale acelor'a ce le amintesce Malebranche, carele a vediutu între cei elatiti pre unu pruncu, a carui membre erau turtite la tóte acele inchieturi, care s'au indatinatu a se sdrobí la cei osenditi la mórte prin róta, si caus'a a fostu aceea, cá man'a densului in stare ingrecata s'a uitatu la o executiune prin róta.

Nu cumva respunsulu la acést'a e, cá pentru ce se inbuldiesce poporulu acolo? Dar nu statulu chiama acolo pre ómeni?

Óre pedéps'a de mórte nu si-ar pierde din vedere scopulu seu supremu, daca nu s'ar aduná privitori? Pentru ca acela i este uniculu meritu, ca se servésca de esemplu in fioratoriu.

Dar facia de acestu castigu óre nu suntu mai insegnate stricatiunile morale? Óre gréti'a de sange nu slabesce prin privirea acelu'a? Óre nu slabesce in ómeni respetulu catra santieni'a vietii? Óre omorulu nu-si pierde teribilitatea? Ce s'a intemplat cu Robespierre, carele nainte de revolutia pentru aceea a abdisu de oficiu, ca se nu fia silitu a judecá omu la mórte? Ce a devenitu mai tardiu Marat, carele la 1781 a scrisu unu opu in contra pedepsii de mórte?

Pe timpulu revoluțiunei franceze óre n'a devenitu jucaria copilarésca a trage animalele in tiépa, a decapitá góngele? In timpulu celu resfatiatu a lui Ludovicu alu XIV-lea óre nu veniau damele cele mai nalte spre a se nitá la esecutiunea sentintiei de mórté prin róta, si istetimea cäláiloru nu erá obiectu de conversare in salóné? Si tocmai de aci se póte esplicá, cá Filipu alu III-lea avea datina cu tóta curtea sa a se desfatá in arderea ómeniloru?—

Omulu dupa natura sémena cu tigrulu inblanditu, carele déca vede sange, devine éراسi selbatecu si sangenaru.

De daunele morali ale pedepsii de mórté se tiene, ce in decursulu disputeloru inca nu am auditu amintinduse,— adeca monomani'a ucigatoriului.

(Va urmá.)

PREDICA

la nascerea prorocului, inainte mergatoriului si botezatoriului Ioanu.

„Pocaiti-ve cá s'a apropiatu imperati'a ceriului.“
(Mateiu 3. 2.)

I. Cr. Santele serbatori de preste anulu bisericescu asémena cu singuraticele stele depe bolt'a cerésca, si precum : „Alt'a este marirea (slava) sórelui, alt'a marirea lunei, alt'a marirea steleloru, cáci stea de stea se deosebesce in marire“ (I. Cor. 14. 41.), asia alt'a — alt'a este splendórea si marirea serbatoriloru arangiate de s. maica-biserica pe diferite dile ale anului bisericescu. Alt'a este marirea serbatoriloru sórelui dreptátii— a Dlui nostru Is.Ch., alt'a este marirea lunei — Nascatórei de Ddieu — care prin nascerea Sa a gonitu intunereculu lúmei antecrestine, alt'a este marirea lucéferului si steleloru, care totu atátea suntu spre desfatarea si luminarea lúmei.

Si precum se deosebesce stea de stea intru marime si stralucire, astfelu se deosebesc serbatorile consacrate memoriei si onorárii santiloru lui Ddieu dupre cum s'au distinsu densii in vírtuti, prin credinti'a, zelulu si activitate loru in servitiulu si prémariu lui Ddieu.

Asia sant'a nóstra maica biserica in diu'a de 24 Iunie serbéza memori'a nascerei prorocului, Inaintemergetoriului si Botezatoriului Ioanu, care dupre marturi'a insasi a Domnului este celu mai mare nu numai intre proroci, dara si intre cei nascuti din muiere, si s. biserica lu-numesce de : „lucéferu, stéu'a steleloru, fruntea prorociloru si teméiulu apostoliloru, angerulu pamentescu si omulu celu cerescu.“—

Spre a adauge la santienu'a si religiositatea vóstra, voiú se ve vorbescu, I. Cr.! despre viéti'a S. Ioanu, cu scopu de a ve indemná si pre voi la o viétia santa si placuta lui Dumnedieu.

O, dà Dómné, cá audiendu credinciosii tei acésta inveniatura se le fie spre mantuirea sufletésca!

I. Cr. In orasiulu Ebron *) (Hebron pe muntele Iud'a), ea la 8 mile geografice dela Ierusalimu, traiá unu preotu eucernicu cu numele Zacharia si soci'a sa Elisavet'a. Ambii ómeni placuti si cu fric'a lui Dumnedieu. VEDIEND cumcá casatori'a loru este stérpa s'au rugatu ferbinte parintelui cerescu ca se le binecuvinte casatori'a cu o nascere. Cu vremea devenisera bestrani si totulu li-se para in daru, dar credinti'a loru nemiscata totusi i-indemná a nu intre-rupe cu rugatiunile, cand éta li-se implinesce dorulu cu voi'a lui Dumnedieu.

*) Ebron séu Hebron a fost orasiu renumitu preotiescu, aici s'au ingrupatu Avramu, Isacu si Iacobi. Totu aici s'a alesu si unsu Davidu de rege.

Pe cand se aflá odata la rendulu seu se implinesca oficiulu preotiescu in biserica din Ierusalimu intrand se tamáieze in zaritulu tamáierii, spre partea de a drépta a altarului a taritu unu angeru de care s'a inspaimentatu. Angerulu observand i-a disu : „Nu te teme Zacharia, cá s'a auditu rug'a ta, si Elisavet'a soci'a ta va nasce fiu si vei chiamá numele lui Ioanu. Te vei bucurá si te vei desfatá si multi se voru bucurá de nascerea lui, pentru cá va fi mare inaintea lui Dumnedieu, vinu si beutura nu va bea si se va implea de Duhulu s. inca in pantecele maicei sale. Si pre multi din fiii lui Israelu va întórce catre Domnulu Dumnedieulu loru, si elu va merge inaintea lui cu spiritulu si puterea lui Ilie, ca se întórca inim'a parintiloru spre fiii loru si pe cei necredinciosi la întieptiunea dreptiloru pregatindu poporu perfectu lui Dumnedieu“ (Luca c 1. 13. 17.) La ce Zacharia mirându-se a respunsu : „De unde se cunoscú eu acést'a? pentruca sum bestranu, si soci'a mea este stérpa si inaintata in vresta.“ Éra angerulu i-dice : „Eu sum Gavrilu care stau inaintea fecii lui Dumnedieu si sum trimisu ca se-ti spunu si se-ti vestescu acestea spre bucuria. Si éca vei fi mutú si nu vei puté vorbi pana in diu'a acea, in care se vor întemplá aceste, pentrucá nu ai creditu cuvintelorú mele care se voru implini in vremea acea.“ Atunci angerulu a disparutu si Zacharia s'a intorsu mutú acasa.

Astfelu Elisavet'a a conceputu fiu dicend : „Asia mi-a facutu mie Domnulu in dilele acele, in care a cautatu ca se íea rusinea mea dintre ómeni.“

S. evangelia amintesce cumca la 6 luni dela conceperea Elisavetei totu același angeru a fost trimisu dela Dumnedieu in Nazaretulu Galileii ca se anuntie Feciórei Mari'a, cá ea este alésa de Dumnedieu ca se devina mam'a lui Mesia celu de multu doritu, spunendu-i totodata cá si Elisavet'a rudeni'a sa a ingrecatu de si este bestrana. Mari'a a primitu cu supunere vestea si inchinandu-se angerului a disu : „Éca serv'a Domnului! Fie mie dupa cuvintulu teu.“

Si ach, cât dor simtiesce Mari'a de a conveni cu rudeni'a sa, merge si saluta pe Elisavet'a, prunculu Ioanu salta de bucurie simtiendu — prin óre-care gracia lui Dumnedieu — presentia Mantuitoriului Isusu. Santii parinti scriu cumca Ioanu atunci s'a curatitu si de peccatulu originalu si s'a implutu de Duhulu santu.

Sosind plinirea vremii Elisavet'a a nascutu pre celu promisu si profetitu de angeru. Neamurile alérga se o cerceteze si se bucurá cu totii. La optu dile ducu prunculu in biserica se-lu taie imprejuru, neamurile dicu Zacharia se fie numele pruncului, éra mum'a sa dice : „Nu asia, — Ioanu se va chiamá!“ Si pentru ca se fia cu invoirea tuturoru facu semnu parintelui Zacharia, cá cum ar vrea sè se numéscá? Elu insémna pe o tabela : „Ioanu este numele lui,“ indata i-s'a deschisu gur'a si i-s'a deslegatu limb'a si vorbiá laudandu pre Dumnedieu“ (Luc'a 1. 64). Acést'a cu adeveratu a fost unu evenimentu prodigiosu in care toti a cunoscutu lucrarea lui Dumnedieu dicend : „Ce va fi acestu pruncu! si man'a lui Dumnedieu este (erá) cu densulu.“ (ib. 66.)

Asia s'a întemplatu nascerea S. Ioanu botezatoriulu cu siese luni inainte de nascerea Dlui nostru I. Chr., care serbatori se parú a fi asiediate asia de s. biserica ca se corespunda anuntiarei angerului din s. evangelia; de acea si cánta s. biserica despre Ioanu, „Ca unu lucéferu de diminétia frumosu mergendu inaintea sórelui odrast'a celei sterpe,“ si „Fací'a cea nestinsa din cea stérpa esindu a vestitu pre sórele maririi ce erá se resara din feciór'a.“ (sinaxariulu).

Mai departe sant'a evangeli'a ni mai spune : „ca prunculu crescea si se întarea cu duchulu, si a fostu in

pustie pana la dñi'a aratarii lui catra Israel." (Luc'a 1. 80). Santii parinti dicu unii cumca, Elisavet'a ar fi fugitu cu prunculu de fric'a lui Irodu si cumca s'ar fi nutritu de unu angeru, séu in altu óre-carev'a modu minunatu; éra unii dicu cumca ar fi mersu in etate de trei séu cinci ani in pustie cu scopu de a se perfectená si pregatí pentru misiunea cea mare ce-lu asteptá, de órece dicu, cumca inca din pantecele mumei sale i-s'a desvoltatu mintea si a intielesu cumca este alesu de Ddieu pentru o chiamare asia de nobila si marétia. Ioanu s'a chranitu in pustie cu locuste si miere selbateca, si manc'a asia de putienu incát Dlu Christosu ar fi disu despre densulu — *cà nici nu manca nici nu bea.* — Beutura i-a fostu ap'a, imbracamintea stá din peru de camila incinsu cu o curea, éra patulu i-a fostu pamentulu. Viéti'a a petrecutu-o neincetatu in rugatiuni, in postu si in meditarea taineloru celoru ceresci, de acea prea frumosu si minunatu lu-lauda biseric'a marindu-lu cu cuvintele: „*printr'ensulu — fiindu infrumsetiatu cu intieptiunea lui Ddieu — tóta pustí'a frumosu se luminéza si infrumsetiéza.*" (sinaxariulu).

S. Augustinu dice cumca Ioanu este auctorulu si intemeiatoriulu vietii monachale si eremite.

In etate de 30 de ani a fostu chiamatu s. Ioanu de Ddieu din pustia, ca se-si incépa misiunea sa profetica si predicatoriala la ap'a Iordanului, unde a vestitu cu atât'a taria si dulcétia cuventulu lui Ddieu incát santii parinti lu-numescu de „*oratoriulu celu mai mare alui Ddieu.*" Pentru invetiaturile, viéti'a si faptele lui cele minunate poporulu se uimiá si se intreb'a „*au dóra acest'a este Mesi'a?*"

Ca unu fulgeru a petrunsu cuvintele lui: „*Pocaiti-ve, cà s'a apropiatu imperatí'a ceriului!*" si mii din poporu se botezau si lu-ascultau. Éra densulu dicea despre sine: „*ca se slujescu stepanului ca unu sierbu m'am nascutu, ca spre acésta am venitu se vestescu venirea lui*" (sinax.) si „*Eu ve botezu cu apa, dar va veni celu mai tare decât mine, carui'a nu suntu vrednicu se-i deslegu curelele incaltieminteloru, acest'a ve va botezá cu duchulu s. si cu focu.*" (Luc'a 3. 16.)

Cand l'a facutu Ddieu partasiu gratiei de a botezá pe Dlu nostru Is. Chr. audiendu cuvintele Parintelui cerescu: „*Acest'a este fiulu meu celu iubitu intru carele bine am voit*" — s'a inchinatu si a aprobatu acele sante cuvinte dicendu catra Dlu: „*pre altu Dumnedieu afara de tine nu sciú*" (Mineiulu dilei). Pentru acésta marire a sa dice s. biserica cumca: „*Elu (Ioanu) este plinirea a tóta profeti'a. Ca pre carele profetií l'a propoveditu pre acest'a in Iordanu man'a púndu-si s'a aratatu Cuventului lui Ddieu profetu, propovediutoriu impreuna si inainte mergatoriú*" (Min. dilei).

Ah, fericite s. Ioanu cu adeveratu te maresce dara astadi s. biserica cu cuvintele stralucite de „*incepatur'a, fruntea, stéu'a steleloru si temeiuulu apostoliloru; angerulu celu puternicu si omulu celu cerescu.*" (Min.) *)

I. Chr. Ati potutu intielege in ce modu minunatu s'a intemplatu nascerea S. Ioanu botezatoriulu si cât au fostu de strelucita si santa viéti'a lui. Dela parintii lui Ioanu potemu luá si noi esemplu, cà daca ne rugámu Parintelui cerescu si nu ni-se implinesce de locu cererea, se nu incetámu nici cand a ne rugá, ei mai alesu inca si in necasuri si ispите se ne intárimu in credintí'a, speranti'a si iubirea catra Ddieu.

S. Ioanu cu scopu de poté petrece o viétia santa si placuta lui Ddieu s'a retrasu in pustie, unde a petrecutu in rugatiuni, in postu si in locurile cele Ddieesci, asia se ne retragemu si noi dela grigile lumesci desi nu in tóte dilele, macaru in santele serbatori se mergem la s. bise-

rica se ne rugámu, se meditámu asupra vietii nóstre sufletesci, cà cum se o intocmimu ca se fie cât mai placuta si santa inaintea lui Ddieu. Se ne invetiamu, desi nu vomu duce chiar o viétia ascetica, — dar se tienemu posturile renduite de biserica, se ne infránámu gandurile cele rele si pottele cele necuviincióse. Se ne cumpetámu in mancari si beutura. Beti'a necumpetata a dusu la seracia multe familii. Cele mai multe sacrilegii s'a comisu si se comitu in urmarea beuturii. Imbracamintele nóstre se ne fie modeste si curate: „*Podob'a nóstra — dice s. Petru — se fia omulu celu ascunsu alu inimei intru nestricaciunea spiritului celui linu si blandu, care este inaintea lui Ddieu de multu pretiu.*" (Petru 3. 4.)

Se implinimu intru tóte voi'a lui Dumnedieu precum a fostu Ioanu cand a fostu trimisu de Ddieu se predice si se invetie omenimea, se-i pregatésca calea catra imperati'a cerului. Se implinimu legea cea santa alui Dumnedieu sfatuindu-ne si noi insine unii pre altii la fapte frumoase si placute, ca se ne pregatimu nóue si altor'a mantuirea cea sufletésca.

Si ca acést'a serbatóre se ne fie de folosu si spre bucuria se cantámu cu s. biserica: „*Ca unu ceriu cu stele se luminéza si infrumsetiéza biseric'a astadi cu Ddieescile daruri ale Mergatoriului inainte, si lauda nascerea lui, marindu si laudandu pre Dlu tuturoru ca pre unu solitoriu de darurile cele mai bune.**" — Amin.

Iustinu Bogdanu.

D i v e r s e.

* *Despre esamenele din scólele elementari* am primitu mai multe repórte in septaman'a trecuta. Din acestea amintimu aci cu bucuria despre doue bune esamene de fetitie, si anume dela scól'a de fetitie din Pecic'a, unde ni-se spune ca esamenulu si respunsurile date de fetitele, instruite de dr'a Ciorogariu in obiectele de invetiamentu si in lucrulu de mana au intrecutu orice acceptare. De aseminea notámu si despre esamenulu de fetitie din Sambateni, unde dupa impregiurari inca s'a constatatu progresu. In fine amintimu, ca in comun'a Bar'a, proto-presviteratul Belintiului, unde trebuinti'a unui bunu invetiatoriu a fostu multu semtita, anulu acest'a a succesu esamenulu fórté bine, asia incát comun'a acum este deplin multiemita cu noulu invetiatoriu, dlu Aureliu Guiu.

* *Parastasu.* Ieri la órele 11 inainte de amédi s'a oficiatu cu mare solemnitate in biseric'a catedrala din Arad unu parastasu pentru sufletulu fericitulu Atanasiu Tuducescu in fienti'a de faciá a membriloru consistoriului, a corpului profesoralu si a eleviloru institutulu pedagogico-teologicu, precum si a mai multoru onoratori, si stimatori ai defunctulu.

† *Necrologu.* — Bravulu si zelosulu invetiatoriu Georgiu Rasia din Toraculu mare, dupa unu servitiu de 39 ani, fiind in etate de 57 ani, a reposatu in Domnulu la 7 Iuniu a. c. Comun'a, carea multu l'a iubitu pentru zelulu si diliginti'a, ce l'a facutu devotatu invetiamentulu, — din a carui'a scóla au iesitu multi carturari iubitori de invetiatura, — lu-deplange impreuna cu famili'a remasa orfana. Fie-i tierin'a usióra si memori'a binecuvantata!

* *Actu de multiemita.* — Subscrisulu, me affu indemnatu cu adenca miscare spirituala, a aduce multiemita publica Reverend. Domnu Vasilie Mangra profesoru de teologie, pentru ajutoriulu, de care m'a impartasitu in cursulu alu II. si III. teologicu. — Rogandu pre Ddieu ca se-lu traiésca la multi ani si se-i resplátésca insutitu binefacerea Santiei Sale. Moise Popoviciu, teol. abs.

*) Cea parte a vietii lui Ioanu va urmá la Taierea cap. Ioanu, decum'va va fi binevenita.

*) Mineiulu dilei.

* *Dintele principesei Paulin'a de Metternich.* — Principes'a Paulin'a de Metternich, fiindu la o serata intr'unu salonu din Vien'a, perdu uuulu dintre dintii ei cei falsi. — Cu nepasarea-i si eleganti'a-i ce o caracterisa nu facu nici unu secretu din ceea ce i-se intemplant. Se cauta pretutindeni, dar nu se gasi nimicu. Dupa câte-va zile, principes'a primí unu pachetu insocitu de o scrisóre, in care se dicea că i-se trimite dintele ce perduse. Pachetulu continea unu dinte... de bou. De si scrisórea fã anonima, totusi principes'a recunoscandu indata de cine fusese trimisa scrise celui ce o espediasse urmatóarele: „Sciam că aveti multa amicitie pentru mine; dar n'asi fi crediutu nici odata ca ea se fie atât de mare in cât se ve face a ve scóte unu dinte pentru a mi-lu trimite mie.“

Concurse.

Se escrie concursu pentru postulu invetiatorescu din **Murani**, cu terminu de alegere pe **7/19 Iuliu a c**

Emolumintele anuali sunsu: 1) in bani 120 fl v. a., 2) in naturale 60 meti de grâu, jumetate curatu si jumetate mestecatu, 3) pentru 50 Chgr. de lardu 30 fl, 4) pentru 40 Ch gr. de sare 4 fl. 80 cr 5) pentru 12 $\frac{1}{2}$ Chgr. de lumini 6 fl. 6) 4 orgii de lemne pentru invetiatoriu si 4 orgii pentru incaldirea scólei 7) 4 lantie de pamentu, 8) 2 chilii pentru locuintia, cuina, camera si gradina intravilana pentru legumi; 9) pentru scripturistica 5 fl.

Dela recurenti se pretinde se produca: Atestatu de botezu, atestatu despre purtarea morala si conduit'a de pana acuma, testimoniu preparandialu, testimoniu de cualificatiune invetiatoresca pentru statiunile de I clasa, testimoniu de limb'a maghiara. Cei atii intru instruarea corului vocalu vor avea preferintia. —

Recursele astfeliu instruite au a-se substerne pana la terminulu indicatu Dlui inspectoru de scóle Iosif Gradinariu in Szécsány per Vinga.

Petru Comitetulu parochialu:

Nicolae Rancu, m. p.
presiedinte.

In contielegere cu mine: **IOSIF GRADINARIU, m. p.**
inspect. scol.

—□—

Pentru ocuparea postulu vacantu de invetiatoriu la scól'a gr. or. rom. din **Partosiu**, in prot. Ciacovei se escrie concurs cu termin de alegere pana in **7 Iuliu st. v. a. c.**

Emolumintele sunt:

- 1) 300 fl. salariu in bani,
- 2) spesele conferintiei invetiatoresci 6 fl.
- 3) pausialu invetiatorescu 6 fl.
- 4) 3 $\frac{3}{4}$ jugere pamentu aretoriu.
- 5) 8 metrii de lemne pentru invetiatoriu.
- 6) 24 metri de paie pentru incalditulu scólei.
- 7) dela inmortentari unde va fi poffitu 20 cr. cortelu liberu cu gradina.

Recurentii au se produca atestatu de botezu ca sunt romani gr. or. apoi testimoniu de preparandia si de cualificatiune buna, si esamenu din limb'a maghiara.

Recursele astfeliu instruite si adresate comitetului parochialu din Partosiu, sunt a se trimite Pré On. Dnu Paul Miulescu protop. si insp. de scóle in Ciaco'a, pana la 1 Iuliu 1885.

Partosiu in 2 Iunie 1885.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **PAUL MIULESCU, m. p.** protopres. si insp. de scóle.

—□—

Pentru vacant'a parochia de clas'a a III-a din comun'a **Dragsin'a**, protopresviteratulu Jebelului, comitatulu Timisiului prin acést'a se escrie concursu cu terminu pana in **7. Iulie a c**

Emolumintele sunt: Un'a sesiune comasata pamentu aratoriu, stol'a usuata dela 112 case, biru parochialu si adeca: dela 84 de case à $\frac{1}{4}$ éra dela 28 case à 5 oche parte grâu parte cucuruzu.

Se observéza că alegendulu are a dá in totu anulu 10 jugere din mentionat'a sesiune pentru impacarea restantiei de contributiune care se urca la 600 fl. v. a. pana la total'a desplatire, catra acést'a pana in finea lunei lui Martie 1886 are se deie veduvei preotese din venitululu stolaru si din biru jumetate.

Doritorii de a ocupá acést'a parochie au a-si tramite recursele cu documintele prescise de stat. org. si in intielesulu regulamentulu pentru parochii pana la mai susu indicatulu terminu D. prot. Alesandru Ioanovicu in Jebelu.

Terminulu de alegere se va publicá cu 8 zile mai nainte in S. biserica din Dragsin'a.

Dragsin'a, in 2. Iunie 1885.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu protopopulu tractualu.

—□—

Pentru ocuparea postulu de invetiatoriu a scólei elementara a comunei **Armónis**, de prelegere in limba romana si magiara. Emolumintele acestea sunt: 1) 300 fl. salariu anualu. 2) 12 metri de lemne. 3) cortelu corespundietoriu cu gradina de legume.

Recurentii sunt avisati a produce a) Actulu de etate si religiune. b) Actele despre capacitate. c) Actulu de cualificare. d) Atestatu despre limb'a magiara. e) Atestatu despre ocupatiunea de pana acuma.

Petitiunile instruate cu timbrele prescise in legile sustatóre si adresate catra inaltulu Minist. reg. de cultu pana in **15 Iuliu 1885**. Congregatiunei Comitatense a comitat. Krassó-Szörény a-se substerne.

Se observéza intru altele cumca invetiatoriulu denumitu are dupa ritulu romanescu si servitiile de cantoru a-le responde, — mai departe cumca petitiunile indate prea amanatu, séu instruate contra concursulu nu se vor luá in considerare.

Armónis in 12 Iunie 1885.

GODIANU, m. p.

presied. consiliului scolariu.

Licitatiune minuenda.

Pentru repararea bisericei romane gr. or. din comun'a **Aliosiu**, in protopresv. Lipovei, prin acést'a se escrie concursu de licitatiune minuenda pre diu'a de **23. Iunie (5. Iuliu) a c.** diu'a la 10 óre, conformu preliminarului de spese aprobatu din partea Ilustritatei Sale Domnului Episcopu dto 28. Maiu a. c. Nr. 2073.

Conditiiunile si preliminarulu se potu vedé la subscriusulu presiedinte.

Dela intreprindietori se poffesce ca pre diu'a amin-tita sè se presenteze in fati'a locului, si numai acei'a vor poté licitá carii vor depune vadiu de 10%.

Contractulu ce se va incheiá cu intreprindietoriulu delocu dupa licitatiune — va avé valóre numai dupa aprobarea venerab. Consistoriu.

Aliosiu, in 4. Iunie 1885.

Vasiliu Zamfirovicu, m. p.

Veniamin Martini, m. p.

pres. Comit. par.

not. Comit. par.

—□—